

Pep Degens

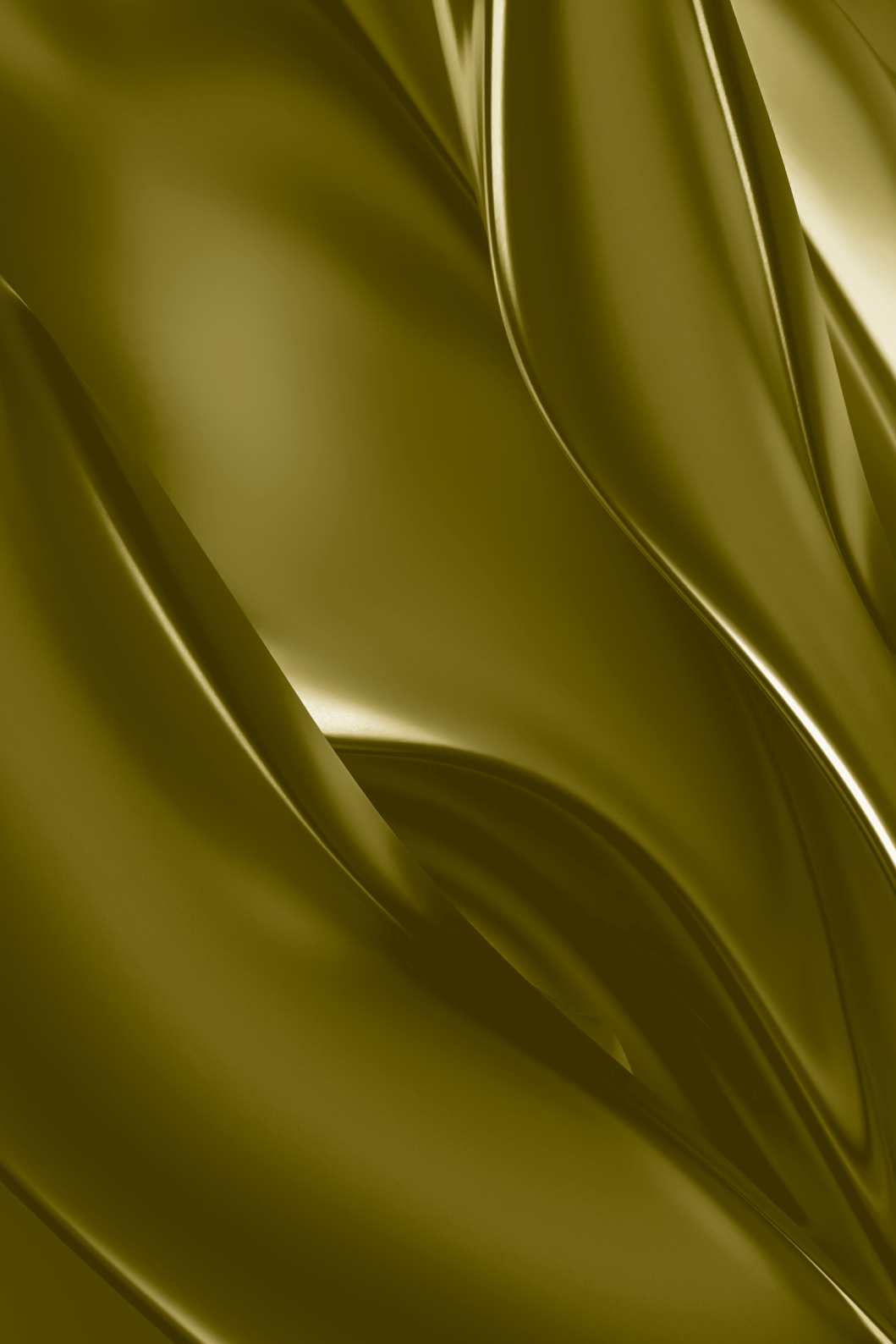
Stinkend
rijk & ziels-
gelukkig

**HOE
DOEN
ZIJ
DAT?**

AnderZ

STINKEND RIJK EN ZIELSGELUKKIG

Pep Degens

Stinkend **RIJK**
EN
ziels**GELUKKIG**

Hoe doen zij dat?

AnderZ

INHOUDSOPGAVE

- Voorwoord 8
- Inleiding 13
- 1 Introductie tot rijkdom en geluk 20
  - 2 De Kunstenaar: nog nooit tegen mijn zin een kunstwerk gemaakt 28
  - 3 De Boer: arm leven en rijk sterven 33
  - 4 De Huisjesmelker: ja ik kan er natuurlijk goed van leven 41
  - 5 De Beurstijger: start met beleggen door te bepalen hoe je ermee wilt stoppen 46
  - 6 De Coinbelegger: rijk met nieuw geld 52
  - 7 Het Rijkeluikind: actief zelf ondernemen is mijn lust en mijn leven 59
  - 8 De Ondernemer: kansen liggen overal, je hoeft alleen maar te kijken 63
  - 9 Verliesvermijding en het vergelijkingsprincipe: liever niet minder 68
  - 10 Onze volksaard: tegeltjeswijsheden, spreuken en gezegdes 74
  - 11 De Uitvinder: het leven is een worsteling 78
  - 12 De Founding Father: het leven is een groot gevecht 85

- 13 De Bobo: de essentie van het leven is niet te koop 90
  - 14 De Zakenvrouw van het Jaar: met zachte hand en harde cijfers 93
  - 15 De CEO: bezig met ontspullen én investeren 97
  - 16 De Coming Miljonair: multiplier naar rijkdom 101
  - 17 (Brief van) de Koning: helaas geen gelegenheid om mee te doen 106
  - 18 De Geluksvogel: een prijs als test voor je financiële intelligentie 112
  - 19 De Erfgenaam: liever iets meer belasting betalen 117
  - 20 De Dure Huizen-Makelaar en de Jachtmakelaar: rust is de nieuwe luxe 119
  - 21 Het best verdienende beroep-na-studie is ook het gevaarlijkste:
de vrouw in opmars 125
  - 22 Naar de Masters Expo: ballenbak van de rijken 131
  - 23 Rijkdom, geluk en persoonlijke ontwikkeling: hoe zit dat nou? 139
  - 24 De 'Bijbelse' Adviseur: genoeg als sleutelwoord 155
  - 25 De Flippokoning: de heenweg én de terugweg 160
  - 26 Ook rijk én gelukkig worden: alle lessen op een rij! 163
  - 27 Nawoord: inzichten, conclusies en overpeinzingen 170
  - 28 Dankwoord 174
- Over de auteur 176

Met geld kun je eten kopen, maar geen eetlust
Je kunt medicijnen kopen, maar geen gezondheid
Een lekker bed kopen, maar geen slaap
Kennis, maar geen wijsheid
Glamour, maar geen schoonheid
Pracht en praal, maar geen gezelligheid
Plezier, maar geen vreugde
Kennissen, maar geen vrienden
Bedienden, maar geen trouw

– ARNE GARBORG

VOORWOORD

Al zolang ik me kan herinneren, ben ik gefascineerd door het thema ‘rijkdom’. In mijn kinderjaren wisselde ik bijna dagelijks de losse centen uit mijn moeders huishoudportemonnee om voor groter geld. Centen uit 1948 hadden een Koningin Wilhelmina-opdruk en kregen zelfs een ereplek in mijn muntenalbum.

Anno nu, ook tijdens coronatijd, duikt het thema voortdurend op in de actualiteit – wie wordt rijker, wie wordt armer? En los daarvan zijn de tv-programma’s waarin rijkdom een rol speelt van alle tijden. Rijkdom intrigeert mateloos, is omgeven door mystiek. Ivo Niehe gaf de rijken veertig seizoenen lang de kans om in zijn tv-show hun succes en rijkdom te showen. De ontvangende kant zijn wij: wij vergapen ons maar al te graag! Gert-Jan Dröge (ken je hem nog?) bezocht evenementen waar de rijkeren van deze aardbol zich kwamen laven aan het duurste van het duurste. Jort Kelder schreed door de P.C. Hoofdstraat en tegenwoordig dartelen de rijke Meilandjes te pas en te onpas op tv rond met hun privésors. Harry Mens ontvangt succesvolle rijke gasten in zijn programma *Business Class*. Wat een rijkdom overall!

Geld is een issue en wat voor een. We hadden ineens de ‘mondkapjesaffaire’ met drie ‘miljoenenwinnaars’ (zonder dat Gaston of Caroline van de Postcodeloterij hoefde aan te bellen). De lockdowns gooiden de horeca, het onderwijs, theaters, bioscopen, sportscholen, de evenementenbranche en zakelijke dienstverlening – dus ook mijn trainersinkomen – behoorlijk overhoop. Hoe moest dat nu toch met geld verdienen?

Er kwamen ook lockdown-winnaars uit de bus: de farmaceutische industrie, vitaminepreparaat-leveranciers, de bouw- en klussector, supermarkten, dierenfokkers en -handelaren, veilingwebsites et cetera: iedereen die het ons thuis nog meer naar de zin kon maken, profiteerde. Iedereen die buitenshuis zijn geld aan de consument moest zien te verdienen, verloor. Die Arne Garborg kan mooi dichten, maar gaat het wel zónder geld?

Nu geld in de spotlights kwam te staan, besloot ik om me erin te gaan verdiepen. Een mooie kans om meteen ook mijn eigen houding tot geld te onderzoeken. Maar vooral wilde ik hen interviewen, de mensen die het in overvloed bezitten: de rijken. Wat drijft hen? Is rijkdom een keuze? Hoe word je rijk? Hoe voelt het vervolgens als het geld over de plinten klotst? Blijf je de baas over je geld, of wordt jouw geld jóú de baas? Hoe verloopt de geld-gelukscurve? En is er een relatie met persoonlijke ontwikkeling, mijn eigen stokpaardje?

Vol bewondering kijken naar rijkdom

Om te beginnen: mijn houding met betrekking tot geld is best ambivalent. Ik ervaar weerstand én afgunst: 'Ik hoef het niet, ik wil het niet – ja toch, kom maar hier!' Ik kan niet zonder geld, maar mét geld vind ik het ook lastig. Ik weet het wel te verdienen, maar vasthouden gaat me moeilijker af.

Opgegroeid in een mijnwerkersdorp met een laag gemiddeld inkomen en een standvastige onvoldoende op geluk in de onderzoeken van onze geluksprofessor Ruut Veenhoven, wist ik niet beter dan 'geld maakt gelukkig' (en tot die tijd heb je pech). Bij onze gezinswandelingen door het dorp keken we altijd vol bewondering naar dat handjevol prachtige huizen waar de welgestelden woonden. Oorspronkelijk waren ze gebouwd voor mijnningenieurs, al mocht en mag de vrijstaande dorpspastorie er ook best wezen. Vanuit de premie-A-koopwoning waarin ik ben opgegroeid en niks tekortkwam, leken die rijken onbereikbaar – of is onbereikbaar een beter woord? Daar bracht mijn opleiding in ieder geval verandering in. De Koninklijke Militaire Academie en een aanvullende universitaire studie Bestuurskunde brachten een dik salaris binnen handbereik. Als tweeverdieners ging het nog eens extra hard met geld verdienen. Wat een geluk, verwennerij, trots... en wat een ongemak, onwennigheid, schaamte. Het voelde ook een beetje als verraad, met zoveel gemak binnen enkele jaren rijker worden

dan mijn ouders na een leven lang hard werken. Misschien speelt dat idee wel een rol bij het moeilijk vasthouden van geld?

Op het financiële hoogtepunt in mijn leven, droeg ik na een verhuizing een jaar lang samen met mijn toenmalige echtgenote twee hypotheeken van in totaal anderhalf miljoen euro. Uiteraard trok dit een zeer zware maandelijkse wissel op onze bankrekening. Eigen schuld. Eerst ons volgende droomhuis kopen voor de vraagprijs en daarna de gok nemen dat ons eigen huis vast wel snel zou worden verkocht, was vragen om problemen. De timing was ook niet zo gunstig: op de dag van het ‘te koop’ zetten brak de vastgoedcrisis uit. Sindsdien heb ik noch een hogere schuld, noch meer draagkracht gekend. De enorme rentepost bleek overigens ook een heel welkome aftrekpost. En die ‘ene persoon’ die je volgens elke makelaar maar hoeft te hebben om je huis kwijt te raken, belde inderdaad na lange tijd onverwacht tijdens onze vakantie op Terschelling. Het bleek zo ongeveer onze achterbuurman, die gewoon niet eerder had gezien dat ons huis – iets ruimer dan het zijne – te koop stond.

Nu, alweer vele jaren verder, koester ik mijn knusse twee-onder-een-kap in een mooie gemengde volksbuurt in Amersfoort. Ik heb genoeg. En zei Solon, de oudste bekende dichter van Athene, al niet: ‘De rijke is niet gelukkiger dan hij die genoeg heeft?’

Driehoeksverhouding rijkdom, geluk en persoonlijk groei

Rijkdom en geluk. En als het zo zou uitkomen: rijkdom, geluk én persoonlijke groei. Als trainer ben ik namelijk ook benieuwd wat de invloed kan zijn van persoonlijke ontwikkeling op rijkdom en geluk. Een driehoeksverhouding wellicht, wie weet? Aldus benaderde ik vele rijken, de gelukswetenschappers en mensen die zakendoen met de rijken. Voor het thema persoonlijke groei steunde ik onder meer op mijn ruim twintig jaar ervaring als trainer.

Achteraf kan ik zeggen dat ik veel heb geleerd. Is dat een doodoener? Misschien, want als je met een open mind en vol nieuwsgierigheid vertrekt is leren haast een garantie. Het bleek een proces te zijn waarin ik mijn houding kon spiegelen en ontwikkelen, mijn vooroordelen tegen het licht kon houden, mezelf kon betrapen op een moralistisch vingertje, voortschrijdend inzicht kon laten

rijpen en verrassende uitkomsten kon noteren. Mijn visie op rijkdom en geluk en de relatie met persoonlijke groei heeft zich behoorlijk verdiept.

Ik wil nu alvast verklappen dat rijkdom geen kwaad kan. Integendeel, het kan je zeer gelukkig maken. Word gerust rijk, steenrijk! Geld kan je echter evengoed ruïneren. Waar ligt het omslagpunt en waardoor wordt dat dan bepaald? Hoe voorkom je dat je ten onder gaat aan 'boulimia financia'? Dit bleek verreweg het boeiendst om in kaart te brengen.

Ik wens je toe dat dit boek zowel als inspirerende handleiding kan dienen, als tot waarschuwing kan zijn. Word rijk... maar let op!

Pep Degens

Amersfoort, mei 2022

INLEIDING

Stinkend rijk!

In de Middeleeuwen werden naar verluidt de rijke mensen onder de kerk begraven en de minder bedeelden verderop op het kerkhof. Omdat de graven noch de kerk honderd procent geurdicht waren, moesten de geurtjes van de ontbindende lichamen tijdens de dienst met wierook worden weggemoffeld.

Een fraaie anekdote ter opening, maar het is niet met zekerheid te zeggen of dit verhaal wel echt klopt. Hoe dan ook, bij 'stinkend rijk' heeft iedereen wel een associatie. Wat is de jouwe?

Rijkdom lonkt. We kopen ons collectief suf aan de staatsloten, krasloten, loten voor de Postcode en VriendenLoterij, spelen fanatiek mee met de Eurojackpot en Lotto. We openen blinkende veelbelovende enveloppen, strijden tegen een vijftigkoppige jury: 'Deal or no deal'? Toen ik jong was, waren de prijzen nog van een andere orde. Ik denk aan ons icoon 'lieve, lieve mensen'-Mies Bouwman en de gelukkige koppels die de te winnen prijzen op een lopende band voorbij zagen komen. Moesten ze achteraf zeggen wat ze nog hadden onthouden. Geweldig. Stonden ze daar na een enerverende minuut van voorbij sukkelende huishoudspullen te hakkelen: "... een strijkijzer, een puzzel, een stapel handdoeken, een wekker, eh..." Moet je nu eens mee aankomen! De decors zijn oneindig gepimpt en de prijzen eveneens.

De kansen op het winnen van een hoofdprijs zijn overigens klein: neem de VriendenLoterij, met een kans van 1 op de 52.000 op een miljoen euro. Er spelen gemiddeld 750.000 gelukszoekers in mee! Over de hoofdprijs betaal je dan nog ruim een tonnetje kasspelbelasting, maar hé, er blijft nog genoeg over. Wie de

meeste kans wil maken op één miljoen euro netto, kiest voor het Miljoenenspel. Daar is de winkans 1 op de 2,5 miljoen. Als je het mij vraagt, verwaarloosbaar klein. Maar toch, 'je weet het maar nooit', want iemand wint 'm. Dat kun jij zijn! We krassen, krassen, krassen wat af, ondanks die kleine kansen. Laten we elkaar nou niets wijsmaken: het beeld van rijkdom is aanlokkelijk en winnen is belangrijker dan meedoen!

...of stinkt geld juist niet?

De uitdrukking 'Geld stinkt niet' (*Pecunia non olet*) is afkomstig van de Romeinse keizer Vespasianus die kort na Christus leefde. Omdat Vespasianus een grote arena in Rome wilde bouwen, het latere Colosseum, had hij veel geld nodig. Zijn voorganger Nero was er nogal kwistig mee omgesprongen, Rome was net afgebrand, en de Opstand van de Batavieren had handenvol geld gekost.

Op zoek naar nieuwe inkomstenbronnen besloot Vespasianus ontlastingsbronnen te gaan belasten: hij voerde de urinebelasting van Nero opnieuw in. Let wel, het ging niet zomaar om plas: in die tijd was urine een gewilde vloeistof, omdat het gebruikt werd om wollen stoffen mee te ontvetten. Zijn zoon Titus vond de urinetoeslag van zijn vader niet alleen financieel maar ook moreel verwerpelijk. Toen hij daarover zijn ongenoegen kenbaar maakte, duwde Vespasianus hem wat geldstukken van de eerste belastingheffing onder de neus en vroeg hem: "Stinkt het?" Titus antwoordde van niet. "Dit is nu het resultaat van pis!" zo reageerde naar verluidt Vespasianus.

De aldus geboren zinsnede '*Pecunia non olet*' werd met succes overgenomen door het in de jaren tachtig van de vorige eeuw gestarte subsidie-adviesbureau PNO – waar ik zelf overigens acht jaar lang met succes en plezier mocht werken. In het begin ventileerden we enthousiast waar PNO voor stond, maar naarmate de aandacht van de media en vooral de politiek toenam (ging er niet te veel subsidiegeld als beloning voor een aangevraagde subsidie naar dat succesvolle groeiende bureau in Hengelo? Was dat wel de bedoeling?), maande de directie ons iets voorzichtiger te zijn in het uitdragen van ons enthousiasme. Werd ik daar besmet met de geur van geld, of ging ik er werken doordat ik al besmet was?

Geld, wij en jij

Er zijn inmiddels 45 miljardairs in ons land. En een recordaantal miljonairs: 278.000 huishoudens hebben in 2021 een vermogen boven de miljoen euro. Dat zijn er 24.000 meer dan het jaar ervoor.

De verdeling van vermogen over mensen is lang niet gelijkmatig; de 80/20-regel gaat grif op, kijk maar. De vijftig rijkste families van ons land bezitten samen 61,8 miljard euro. Fier aan de top: de familie Brenninkmeijer – bekend van C&A – met 22 miljard euro. Daarna volgt de mysterieuze miljardairsfamilie Van der Vorm met 7 miljard euro. En op de derde plaats familie De Rijcke (oorspronkelijk bekend van Kruidvat, maar nu ook actief in Picnic en elektrische fietsen) met 2,3 miljard euro. Nog maar 30 miljard te verdelen over 47 families. Tja, het is ongelijk verdeeld!

De coronapandemie vergrootte dit verschil nog verder. Oxfam Novib illustreerde dat begin 2022 als volgt: ‘De tien rijkste mannen ter wereld hebben hun vermogen sinds het uitbreken van de coronacrisis verdubbeld van 700 miljard tot 1,5 biljoen dollar (1,3 biljoen euro). Er is sprake van een obscene rijkdom van de allerrijksten, waarbij tien mannen 15.000 dollar per seconde of 1,3 miljard dollar (1,1 miljard euro) per dag verdienen. Die elite van tien bezit nu zes keer meer dan de armste 3,1 miljard mensen. Er zijn daarnaast negen miljardairs bijgekomen in de farmaceutische industrie die extreem rijk zijn geworden door winst te maken op vaccins. De armen werden nog armer. In ontwikkelingslanden sloeg de pandemie twee keer zo hard toe.’ In die landen zijn tot op de dag van vandaag (mei 2022) nauwelijks nog vaccins beschikbaar.

Is rijkdom vulgair?

We ontkomen er haast niet aan om een oordeel te vellen over deze onmetelijke rijkdom. Sociale gelijkheid, armoede, eerlijkheid en rechtvaardigheid – er zijn al snel waarden in het geding die ons snoeiharde oordeel over te grote rijkdom moeten rechtvaardigen. We vinden er iets van. Tóch weer die stank. Mag je eigenlijk wel rijk zijn?

Even stilstaan bij onze eigen in plaats van andermans hoeveelheid geld, en de mogelijkheden ervan, is overigens iets wat we van nature niet gauw doen. Ja, we zijn er weliswaar dagelijks mee bezig. Maar nee, dat is geen doorwrocht bewuste

bezigheid. Het zal je in de loop van dit boek duidelijk worden wat ik hiermee bedoel, maar ik wil je nu alvast een persoonlijk voorbeeld geven. Tijdens een congres over geluk vroeg ik als spreker aan het publiek hoeveel een doorsnee Nederlands spaarpotje bedraagt. Eén deelnemer stak meteen gretig haar vinger op en gaf aan dat sparen gewoon ook echt móét. Zij vond een potje voor de studie van haar twee dochters toch echt wel gerechtvaardigd. “Natuurlijk,” antwoordde ik. Op mijn vraag hoeveel er dan in haar potje zat, luidde haar antwoord: “Eén miljoen.” Ik wilde haar nog vragen om mij die latere bestemming van dat potje eens voor te rekenen, maar kwam niet meer boven het verbijsterde geroezemoes van het publiek uit. Zou het kunnen dat er voor de zekerheid een flinke overkill in dat potje zat? Nou zal zij niet meteen de meest representatieve deelnemer zijn geweest, maar toch vermoed ik dat we doorgaans maar al te graag het zekere voor het onzekere nemen.

Waar zijn de rijken?

Nadat het idee voor dit boek verder bij me was gerijpt, legde ik het voor aan mijn uitgever. Zij was meteen positief: go! Prima, dat was dus snel helder. Dan dient meteen vraag twee zich aan: wie ga ik interviewen – welke soort rijken, om het zo te zeggen – en hoe kom ik aan namen en telefoonnummers?

Ik kan mijn contactenlijst wel doorbladeren, maar Jeff Bezos (162 miljard dollar vermogen), Elon Musk (194 miljard dollar), Mark Zuckerberg (134 miljard) en Bill Gates (131 miljard) staan er echt niet in. Een behoorlijk maatje te groot. De familie Fentener van Vlissingen dan? Ook een brug te ver. En bij de W heb ik wel enkele Willems, maar niet die ene met blauw bloed die ik ook wel aan de tand zou willen voelen. En tóch wil ik de rijke stinkerds aan tafel, zo rijk dat je je niet hoeft af te vragen of het rijk genoeg is om voor dit boek gevraagd te worden.

You are just a few handshakes away...

Ik weet niet of het klopt, dat je slechts enkele handdrukken van wie dan ook verwijderd bent in deze wereld, maar het blijkt wel te werken om om hulp te vragen in mijn eigen inner circle. Waarom zou ik dit alleen moeten doen, als het zo leuk is om mee te doen? Ik start gewoon met de eerste handdruk! Zoeken naar rijkkaards blijkt bij iedereen een big smile op het gezicht te toveren, geregeld met een anekdote erbij (vaak over iemand anders, dat dan wel). De plaatse-

lijke galeriehouder kent een rijke kunstenaar. Fijn! Die ene geslaagde CEO die ik nog ken omdat ik hem ooit met succes had benaderd voor lokale sponsoring, heeft een rijke founder die meteen wil meewerken. En zo heb ik al binnen één dag twee stinkend rijke afspraken in mijn agenda staan. Dat riekt naar meer! Een vroegere hartsvriendin heeft een puissant rijke overbuurman bij wie nog een rijkeluiskind op de bank ligt, in afwachting van de latere overdracht van een villa met oprijlaan en vette auto. Die laatste is al te leen om vast te wennen aan het idee. Rijkeluiskind doet het naar verluidt goed bij de meisjes. Geen wonder met die auto, een kelderbreed zwembad en een fitnessruimte waarmee hij zijn body heeft gebeiteld tot jaloersmakende proporties. Of zit ik nu al in een vooroordeel over rijkdom? Hoe dan ook, hij wordt afspraak nummer 3.

De huisjesmelker (nee, niet de bekende neef van) blijkt zich in mijn eigen netwerk te verschuilen en wordt tegenstribbelend (“Zoveel panden heb ik eigenlijk niet, maar ja, natuurlijk kan ik er goed van leven.”) toegevoegd als nummer 4. Onder de douche (waarom toch altijd daar?) schiet me de naam van een oud-klasgenoot te binnen die succesvol arts is geworden. Ik hoop op een ‘zakelijk weerzien’ bij een afspraak (die er helaas niet van is gekomen). Rijke tweeverdieners ken ik genoeg, maar ik verklap vast dat geen van hen een boekje open wilde doen over rijkdom en geluk. Meestal onder het motto: ‘We hebben gewoon een hypotheek.’ Ik vertaalde dat als: ‘Te ongemakkelijk.’ Een boer zou vast lastig worden, maar ik ken wel enkele dorpsmensen die bemiddeld zijn en in boerenkringen verkeren. Al googelend ontdek ik dat twee van mijn eigen vroegere miljonairscontacten inmiddels (ruim voor hun pensioen) zijn overleden. Oef, dat is nog best schrikken. Ik twijfel nog over de rijke crimineel. Dat geld stinkt absoluut... Moet ik daar actief naar op zoek gaan, of slaan we die categorie maar over? (Mijn uitgever en ik besluiten hem over te slaan, of te bewaren voor een volgend boek: *Rijk, gelukkig en fout.*)

Al denkend, mailend, googelend en brainstormend groeien mijn motivatie, drive en energie om dit boek te schrijven. Er gaat straks een nieuwe wereld voor me open: die van rijkdom. Na eerst ruim twintig jaar die van de persoonlijke ontwikkeling van binnenuit als trainer te hebben verkend, betrad ik die van geluk pas in de afgelopen acht jaar op aanraden van mijn uitgever. Het wordt nu

tijd voor de verbinding met rijkdom en wie weet, word ik wijzer over de relatie met mijn eigen vakgebied, dat van persoonlijke groei?

Geld en (mijn) vooringenomenheid

Het blijkt ook een confrontatie met vooroordelen; de ondernemer/zakenman, de selfmade man, de CEO, bij iedereen denk ik aan een man. Zijn er meer puissant rijke mannen dan vrouwen? En dan de beroepen: natuurlijk moet er een chirurg (man) of orthodontist (vrouw) bij. O ja? Waarom geen hardwerkende zuinige beleidsmedewerker of topmanager? Want, laten we ook niet vergeten: ‘Klein gewin brengt rijkdom in’ (als onderdeel van mijn zoektocht besloot ik ook spreekwoorden over rijkdom en geluk in de tekst te verwerken).

Daarnaast ben ik benieuwd naar de vaardigheden die je moet bezitten om geld te vergaren en te behouden. Is het louter doelgericht en slim werken? Is het een kwestie van emotionele en sociale intelligentie, of kun je beter een niet-empatische vrek en narcist zijn? En hoe word je dan een mecenas – vooropgesteld dat je dat wilt?

De geluksvogel, ik zou hem (sorry, of haar!) bijna vergeten, natuurlijk hoort hij erbij. Schreeuw je je rijkdom en geluk van de daken als je een prijs hebt gewonnen, of ga je undercover? Ik heb nog geen antwoord, maar terwijl ik dit boek schrijf vallen er regelmatig postcodeloterijprijzen op diverse plekken in ons land, altijd met de straatnaam erbij. Natuurlijk, want je moet vooral zien dat een prijs dichtbij is en zomaar in jouw eigen wijk kan vallen.

Is de Quote 500 leidend bij de vraag wie ik heb besloten te bellen? Welnee. Er zijn immers ook rijken die we al tot in den treure op tv hebben gezien. Die zogenaamde knuffelrijken wil ik niet alwéér voor het voetlicht brengen. Ik zoek het liefst nieuwe mensen, die met hun verhaal achter de schermen zijn gebleven. Het antwoord op mijn vraag of iemand erop gebrand is om in die Quote 500 te komen lijkt me daarbij veel boeiender. Maakt vermogen, rijkdom, geld automatisch bezitterig, hebberig, gretig? Had filosoof Arthur Schopenhauer gelijk en is geld als zeewater: ‘Hoe meer je ervan drinkt, hoe meer dorst je krijgt’? Ga je jezelf vergelijken en zo ja, met wie dan? Met hen die minder hebben of juist met hen die meer hebben? Is het ooit genoeg?

Wil je erover praten? Nee, liever niet!

Ik had het idee opgevat om bepaalde archetypen rijken te bedenken en ieder afzonderlijk te interviewen. Zo werd ik uiteindelijk te woord gestaan door twee kunstenaars, een huisjesmelker, beurstijger, rijkeluiszoon, ondernemer, uitvinder, CEO, founding father, boer, bobo, geluksvogel(s), erfgenaam, tandarts, Zakenvrouw van het Jaar en nog vele anderen die ik geen apart hoofdstuk heb gegeven maar wel tussendoor citeer. Ik was ook benieuwd naar hen die zaken doen met de rijken: denk aan een makelaar in het topsegment en een verkoper van luxe auto's of jachten. En ik bezocht ten slotte de gelukswetenschappers om erachter te komen wat we al weten over rijkdom en geluk.

Mijn grootste teleurstelling wil ik nu alvast met je delen: de meeste rijken willen liever níét praten. Je leest het op de achterflap: rijkdom lijkt wel een taboe. Vraag iemand naar zijn of haar vermogen en je krijgt meer weerstand dan wanneer je – bij wijze van spreken – meteen zou vragen om de hand van dochterlief. Er zijn schaamte, weersin, terughoudendheid, geheimzinnigheid en een volle agenda als ultiem excuus om mij niet te woord te kunnen staan. Ik benaderde de Koning, veel artsen, presentatoren, topsporters, bestsellerauteurs, zangers, zangeressen, tweeverdieners, cabaretiers, boeren, ondernemers en directeuren, meestal met geen reactie of een vriendelijke afwijzing tot gevolg. De werkelijke reden hiervoor kwam ik niet te weten. Misschien zou een diepgaand gesprek wel te veel tot nadenken stemmen? Dat is namelijk mijn tweede teleurstelling/bevinding: de meeste rijken denken er niet zo bewust over na. En wie weet, hebben ze gewoon geen zin om dat wél te doen, omdat de confrontatie met hun eigen gedrag wel eens niet zo fijn zou kunnen zijn. Misschien ruiken ze onraad, weten ze ergens wel dat er iets niet klopt? Maar wat dan, mag je soms niet rijk zijn?

De opbouw van dit boek is gegroepeerd rondom de interviews. Iedereen die ik heb gesproken blijft anoniem, met uitzondering van de gelukswetenschappers. De inhoudelijke informatie over rijkdom en geluk heb ik zoveel mogelijk apart ondergebracht. Mijn persoonlijke ervaringen en verhalen heb ik tussendoor in kaders geplaatst. Ik hoop dat alles bij elkaar een prettig leesbaar boek heeft gemaakt dat je met een glimlach zult lezen!

INTRODUCTIE TOT RIJKDOM EN GELUK

“De armen zijn ongelukkig omdat zij geloven dat het geluk in rijkdom ligt, en de rijken omdat zij het daar niet weten te vinden.”

– BEAUCHENE

De afgelopen jaren zien we een significante toename in belangstelling en aandacht voor geluk. Toen ik in 2014 mijn boek *Geluk in de pocket* schreef, verheugde ik me op het geven van talloze lezingen in organisaties. Ik zag mezelf al staan op het podium, sprekend van en over geluk na de presentatie van bijvoorbeeld jaarcijfers. Maar ik juichte helaas te vroeg. In plaats van deze zegetocht, werd ik door legio organisaties nog met argusogen bekeken... zou ik door te praten over geluk hun werknemers niet te veel afleiden van datgene waar het volgens de leiding echt om draait: omzet en winst? Geluk was toen vooral nog iets voor 'thuis'. Ga daar maar gelukkig wezen, en doe daarnaast je werk en richt je op omzet, resultaat, dienstverlening. De opwaardering van het geluksdenken hing echter al wel in de lucht en was niet tegen te houden. Menig trainingsbureau is de afgelopen jaren gevraagd om trainingen 'van werkdruk naar werkgeluk' te ontwikkelen. De vele boeken die de afgelopen jaren over geluk verschenen, hebben ongetwijfeld ons geluksklimaat verder versterkt. Geluk is ook zakelijk gezien geen vies woord meer en de vraag is nu eerder: hoe integreren we geluk in ons totale bestaan?

In mijn eerdere boek heb ik mijn visie op geluk duidelijk geformuleerd als 'gaan voor lang geluk' in plaats van zogenaamd 'kort geluk'. Ik heb me gebaseerd op de 'antispijt-gedachte': hoe kun je nu het beste leven als je ooit zonder spijt afscheid wilt nemen van deze wereld? Daarvoor maakte ik gebruik van de boeken van stervensbegeleider Elisabeth Kubler-Ross en ook het mooie *The top five regrets of the Dying* van Bronnie Ware. Het antwoord op de vraag: 'Wat maakt ons uiteindelijk gelukkig?' is vooral te vinden bij hen die niets meer te verliezen

noch te winnen hebben en met het vooruitzicht van de dood op korte termijn, terugkijken op hun leven. Niks te ‘Wat zou je doen als je nog een jaar te leven had?’ – sowieso een zinloze vraag wat mij betreft, want dan heb je geen angsten meer die je in de weg zitten en is er ineens ruimte voor je stoutste dromen. Geen vlucht meer in de ultieme gelukservaring, die nog geleefd zou moeten worden. Hun antwoorden werden niet meer vervuild door ervaringen van ‘kort geluk’, zoals een dagje mooi weer met vogeltjes en bloemen, de glimlach van een kind of de aankoop van een nieuwe auto. Hoe blij je ook van deze ervaringen kunt worden, ze blijken los te staan van dat diepere gevoel van voldoening dat we wereldwijd identiek aanduiden als: lang, dieper, duurzaam geluk.

De antispijt-top 5 – oftewel de ‘wat maakt nou duurzaam gelukkig?-top 5’ – ziet er als volgt uit. Ik zou willen dat ik:

- 1 mijn eigen leven had geleid in lijn met mijn talent, niet dat wat anderen van me verwachtten
- 2 niet zo hard had gewerkt
- 3 de moed had gehad om mijn gevoelens uit te drukken
- 4 meer in contact was geweest met vrienden en familie
- 5 een zinvollere bijdrage aan de wereld had geleverd.

En *that's all folks*. Hé, waar zijn nu de woorden ‘rijkdom’ en ‘geld’? Het blijkt er uiteindelijk niet toe te doen (in het woordje ‘uiteindelijk’ schuilt wellicht ons excuus om er tot die tijd wel achteraan te jagen). Geluk blijkt heel dicht bij jezelf en je naasten te zijn. Leg de geluk-top 5 gerust eens naast je eigen leven, dan heb je meteen zicht op je opgave als je ooit terug wilt kijken op een leven zonder die knagende spijt. Je eigen geluksspoor, je gelukslevenslijn vinden en volgen, daar gaat het in essentie om. Desondanks volgen we vaak een omweg naar geluk, dwalen we langs zijpaden en doodlopende wegen. Eerst maar eens... vul maar in. Succesvol worden? Beroemd worden? Rijk worden? Een dak boven je hoofd, dan een nog groter dak, dan een vrijstaand dak en dan een rijdend open dak erbij?

Tunnelvisie en ratrace

De vele afleidingen (tv, social media) en verleidingen (marketing, reclame), de waan van de dag, het streven naar succes en status, onze economie, onze syste-

men, ons kuddegedrag: alles stuurt ons vooral in de richting van succes en kort geluk, en daarmee – als je niet oplet – richting spijt op de lange termijn. Geld jagen we na als vet, zout en zoet. Onverzadigbaar en altijd op zoek naar hetzelfde plus een beetje meer dan gisteren? Geld brengt spanning met zich mee. De spanning van het bemachtigen, de spanning van het kunnen najagen.

Ooit zat ik met mijn toenmalige vrouw in het Holland Casino in alle rust achter de roulettetafel met één fiche van twee euro op nummer 32 (het geluksgetal van haar moeder, dat tot onze verbazing en tot ons geluk meteen in de volgende ronde viel!). Ik zag meerdere mensen zóveel inzetten dat ze, bij wélk resultaat dan ook, meer zouden verliezen dan winnen. Altijd, bij elke ronde. Alleen: de fiches knisperden, het balletje draaide, er was reuring. Blijkbaar mag dat iets kosten. Bizar. Er speelde zelfs een man op drie roulettetafels tegelijk. De hebzucht in eigen persoon. Hij rende rond met een ongelooflijke stapel fiches. Ik vroeg me af hoe hij drie tafels tegelijk kon spelen, of hij überhaupt de kleur van zijn fiches wist te onthouden? Blijkbaar was dit een terechte gedachte, want binnen korte tijd kreeg hij ruzie met de croupier aan onze tafel en moesten de camerabeelden eraan te pas komen om hem ervan te overtuigen dat hij ongelijk had.

Geluk ontwikkelen

Geluk ontwikkelen is een zaak van hard en gefocust werken in plaats van roulette spelen, klavertjesvier zoeken of de kudde volgen met een baan die vooral veiligheid en salaris biedt. Ons schoolsysteem brengt je naar enkele achtereenvolgende diploma's, diploma's brengen je naar een baan, een baan brengt je naar je pensioen. Al die tijd moet je nog ergens wonen, je boodschappen doen, een auto kopen, je lasten betalen... en dus heb je dat geld van je baan hard nodig. Heb je eenmaal geld, ga je voor de volgende periodiek of schaal (gemiddelde gewenningstijd aan een salarisverhoging: drie maanden) en als je die eenmaal hebt, val je ten prooi aan het psychologische mechanisme dat we 'verliesvermijding' noemen: we zijn ingesteld op houden wat we hebben, in plaats van loslaten, vooruitdenken en kiezen wat óók kan en gelukkiger kan maken. Tussen 'meer geld vragen' en het mentaal even loslaten, zit 'een pas op de plaats' en die

zetten we volgens mij niet zo vaak. Geluksdenken delft het onderspit ten koste van gelddenken. We willen en ambiëren geluk, maar hebben eerst geld nodig. Die twee over elkaar heen zien te leggen, blijkt een opgave.

Wat doet het leven volgens deze systemen en principes met ons? Enerzijds brengt het ons nog best hoog op de schaal van geluk. Nederland scoort doorgaans de vijfde plek in de ranglijst van gelukkige landen (achter Scandinavië en IJsland). Nederlandse kinderen scoren zelfs het allerhoogst op geluk. We hebben het geluk dus gewoon al dik in de pocket, zou je kunnen concluderen. Aan de andere kant kampen we met een hoog burn-outpercentage: 17 procent van onze beroepsbevolking kampt met burn-outsymptomen. Dat betekent dat 1,3 miljoen mensen (van gemiddeld 32 jaar oud) klachten van stress en overspannenheid vertonen. Het aantal mensen met slaapproblemen schommelt al jaren rond de drie miljoen, toch ook niet weinig. Dat moet toch beter, gelukkiger kunnen?

Er zijn wetenschappers die zich bezighouden met onderzoek naar geluk. Onder hen onze eigen geluksprofessor Ruut Veenhoven – inmiddels met emeritaat – die in de afgelopen 35 jaar bij ruim dertigduizend onderzoeken naar geluk betrokken was. Hij startte vanuit de Erasmus Universiteit het executive programme getiteld ‘Het rendement van geluk’ en beheerde tot aan zijn emeritaat de World Database of Happiness, waarin inmiddels de resultaten van ruim zevenduizend studies zijn opgeslagen. Inmiddels is er ook de masterclass ‘Grondslagen van geluk’. Ik sprak hem en Guy van Liemt (programmadirecteur van EHERO – Erasmus Happiness Economics Research Organisation) over de vruchten van onderzoek over rijkdom en geluk tot nu toe. In hoofdstuk 23 lees je hier meer over.

En natuurlijk is daar Leo Bormans, de Belgische geluksgoeroe die ook distinguished lecturer is aan de EHERO. Hij leert je in één dag af om ook maar aan iets anders te denken dan geluk. Bezoek zijn workshop in het klooster in zijn geboortedorp Leopoldsburg en ervaar hoe het is om zijn oefeningen te doen, lezingen te horen en verrast te worden door het optreden van vluchteling Qadir die hij onder zijn hoede heeft genomen nadat de Taliban een deel van zijn familie heeft vermoord en hij met zijn gezin op de vlucht sloeg. De superrijken zijn volgens hem ‘diepongelukkig’.

Wat weten we al over rijkdom en geluk?

Antje Jantsch en Ruut Veenhoven hebben in 2019 een synthese geschreven over de relatie tussen inkomen en geluk. Er blijkt minder onderzoek te zijn gedaan naar rijkdom en geluk. Een brutogezinsinkomen van 70.000 euro blijkt maximaal gelukkig te maken. Daarboven neemt het geluk nauwelijks toe. De resultaten van eerder verrichte studies wijzen uit dat rijke mensen gelukkiger zijn dan niet-rijken en dat er ook tenminste een gedeeltelijk positief oorzakelijk verband is tussen rijkdom en geluk. Oftewel: rijkdom zorgt bewezen voor een deel van je geluk. Niet-rijk zijn maakt daarentegen niet per se óngelukkig. Remco Claassen, begenadigd managementtrainer, sprak ik in het kader van dit boek en hij verwoordt het als volgt: “Rijkdom is niet zo belangrijk, maar zorg vooral dat het er niet níét is.”

Sommige studies ondersteunen de veronderstelling dat meer rijkdom tot afnemend marginaal geluk leidt; elke volgende euro voegt dan weliswaar geluk toe, maar steeds ietsje minder dan de vorige. Een absoluut verzadigingspunt van rijkdom of zelfs een kantelpunt waarop meer geld tot minder geluk leidt, wordt echter niet bereikt. Logisch dus, dat er geen verzadiging optreedt van geldverzamelwoede.

“Rijkdom is niet zo belangrijk, maar zorg vooral dat het er niet níét is.”

Ook is vastgesteld dat het hebben van schulden tot een afname van geluk leidt. Leningen die zakelijke investeringen financieren en ook hypotheek werken daarentegen weer positief uit op geluk. Er blijven echter vraagtekens, door de onderzoekers zelf geplaatst: er kunnen andere factoren een grote rol spelen zoals voeding, gezondheid, houding of andere omstandigheden. Je kunt nu eenmaal de factor ‘rijkdom’ niet isoleren van andere factoren en er op die manier een 1:1 oorzakelijk verband met geluk aan verbinden. Want wat te denken van de rol van status, houding en succes die vaak met rijkdom gepaard gaan? En andere gebeurtenissen die net plaatsvinden op het moment dat je je onderzoeksvragen invult? Denk aan de geboorte van een kleinkind, een week onverwacht mooi

lenteweer, de ontmoeting met een oud-klasgenoot? In onderzoek kun je niet alles wat op dat moment relevant is betrekken en zoek je naar verklarende verbanden, die echter lang niet altijd alles kunnen verklaren. Je weet nooit écht zeker of je het antwoord van de ondervraagde rijke juist interpreteert. Om de woorden van Ruut Veenhoven zelf weer te geven: “Het kan best zijn dat gelukkig zijn tot rijkdom leidt in plaats van andersom. Weten we wel altijd wat we meten?”

Wat nog niet is vastgesteld, is of sparen of uitgeven gelukkiger maakt. In de boeken van Max Velthuis spaart varkentje voor de winter, terwijl beer zo lang mogelijk blijft genieten van de zon. Totdat alle vruchten buiten op zijn en hij alsnog voor varkentje moet gaan werken om op die manier de kost te verdienen om eten te kopen... bij datzelfde varkentje. Varkentje oogt in de winter zeker gelukkiger, maar zwoegt daarentegen de hele herfst door om genoeg voorraad te verzamelen. We weten niet wie nou beter af is, hij of beer?

Rijkdom kun je vergelijken met die van anderen, geluk niet. Het kan best zijn dat ik in de Happiness Top 500 sta. Wie zal het zeggen, want deze Top 500 is er niet en kan er ook nooit komen. Je kunt wél met zekerheid zeggen of je in de ‘gewone’ Quote 500 staat. Rijkdom is meetbaar en daarmee etaleerbaar en vergelijkbaar. In onze extraverte wereld zijn we maar al te graag zichtbaar. Het bestaan van de Quote 500 maakt ambitieus, gretig, hebberig. Het kan je zomaar een levensdoel of bestaansrecht geven als je dat van nature niet hebt. Je wordt immers gezien, jij bent een echte zilverrug, een alfaman. (Alweer dat vooroordeel over de mannen.) Of speelt dat geen rol?

Ik zal nog niet afstand doen van één munt!

In deel drie van de film *The Hobbit*, zo prachtig geproduceerd en geregisseerd door Peter Jackson, zien we op een gegeven moment de draak Smaug liggen te midden van kolossale bergen goud en munten. Hij gromt furieus: “Ik zal nog niet afstand doen van één munt, niet één!” Verderop in het derde deel is de dwergenkoning Thorin Eikenschild de nieuwe eigenaar van die enorme schat en is Smaug inmiddels jammerlijk aan zijn einde gekomen door een zwarte pijl. We horen Thorin nu met evenveel overtuiging en bezetenheid verkondigen: “Ik zal nog niet afstand doen van één munt, niet één!” In die bezetenheid heeft hij

het contact met zijn troepen (en met zichzelf) allang verloren. Is dat wat rijkdom met je doet? Is dat de Quote 500-mentaliteit? Of bevestigt hij alleen maar wat wij, gewone mensen, graag willen horen: “Zie je wel, geld maakt bezeten, dat moet je niet willen!” Is dat stiekem niet het excuus voor de niet-rijken om eigen onmacht of armoede mee goed te praten? Rijkdom en geluk hebben een ambivalente relatie.

Ik keek in de ogen van Smaug

Geen afstand willen doen van geld heet in de psychologie verliesvermijding. Dat fenomeen is overal om je heen. Laat me een voorbeeld uit eigen ervaring noemen. Bij een straatveiling die we organiseerden om ons jaarlijkse straatfeest extra cachet te geven, mocht ik de veilingmeester zijn die diverse opgehaalde voorwerpen veilde voor een goed doel. Het eerste voorwerp, een door het Nederlands elftal gesigioneerde voetbal, ging grif voor 180 euro van de hand. Wat een veelbelovend begin! Maar toen ik het tweede omhooghield, een door een bewoner zelfgebakken taart met een prachtig zelfgemaakt kunstwerkje erop dat de straatnaam weerspiegelde, werd het stil. Ik bracht snel het goede doel in herinnering, en verzocht te geven met gulle hand! Toen er nog steeds niets gebeurde, brak het zweet me uit. Ik kende de meeste mensen die voor me stonden, zij zouden 50, 100 of 500 euro nauwelijks missen. En toch bleef het stil, doodstil. Een bod van zeg 20 euro zou voldoende zijn geweest. Het kwam niet. De bewoner die de taart had gebakken redde uiteindelijk zichzelf van de schaamedood, door de prijs van de ingrediënten te bieden en daarmee in feite tweemaal voor dezelfde taart te betalen: 12,50 euro. Een uiterst pijnlijk moment. Ik de veilingmeester, mevrouw de taartenbakker én de gulle bieder zouden gedrieën gelukkiger geweest zijn dan nu en desondanks kwam er geen verlossend bod. Dat is vreemd. Hoe kán dat? Smaug leefde dus nog en wel gewoon bij mij in de straat...

Bijna tienduizend Nederlandse huishoudens hebben vijf miljoen euro of meer. TIENDUIZEND! Hun vermogen is gemiddeld 55 keer zo hoog als dat van een doorsnee niet-miljonair. De rijkste 1 procent van de Nederlandse huishoudens bezit dus meer dan 25 procent van al het private vermogen in ons land. Wat zou je met dat geld en de bijbehorende geluksoverwaarde een hoop goede dingen kunnen doen, denk ik dan. Of heb ik het mis?

Waar zijn ze? Wie zijn ze? Hoe gelukkig zijn ze? Welke rol speelt rijkdom daarin? En kunnen zij wél die ene munt of ietsje meer missen? Zouden zij wel zo euro hebben geboden op die heerlijke taart?

Voor mijn eerste afspraak, die met de kunstenaar, was ik zo opgewonden als Alice in Wonderland. Ik stond eindelijk op het punt om het sprookjesland der rijken binnen te gaan!